

חוק המזון/ עו"ד איילת רייך-מיכאלי

ביום 15 בינואר 2015 ייכנס לתוקפו **חוק קידום התחרות בענף המזון, התשע"ד-2014** (להלן: "**חוק המזון**"). הצורך לחוקק את חוק המזון נולד לאור הריכוזיות והעדר תחרותיות הקיימים בין ספקי המזון ובין הסופרמרקטים בחלק מהאזורים בארץ. מטרת החוק היא הגברת התחרותיות בענף המזון ובתחום מוצרי הצריכה, לשם הפחתת המחירים לצרכן. עניינו של החוק הוא יישום המלצות הצוות הבין-משרדי, ובראשו מר שרון קדמי (להלן: "**ועדת קדמי**"), לבחינת רמת התחרותיות והמחירים בתחום מוצרי המזון והצריכה. עיקרי המלצות ועדת קדמי אשר שימשו בסיס לחוק הינן: צמצום כוחם של ספקים וקמעונאים דומיננטיים, פיקוח על יחסי הסחר בין ספקים וקמעונאים, שלילת כוח שוק קמעונאי גיאוגרפי ושקיפות מחירים. חלק מהוראות החוק חלות אף על חנויות או מרכולים קטנים הקיימים בקיבוצים, ולהלן אביא את עיקריהן בפניכם.

ככלל, חוק המזון כולל שני פרקים עיקריים: א. הסדרת פעילות ספקים וקמעונים ב. שקיפות מחירים. **קמעוני** מוגדר בחוק: "אדם המחזיק בחנות, וכן כל אדם הקשור אליו". **חנות** מוגדרת בחוק: "מקום לממכר קמעונאי של מזון ומוצרי צריכה, לרבות חנות מקוונת, ובלבד שמתקיימים לגבי כל התנאים המפורטים להלן: (1) כל אלה נמכרים בו דרך קבע: ירקות ופירות טריים, חלב ומוצריו, ומוצרי ניקיון; (2) יותר ממחצית ממחזור המכירות בו הוא ממכרת מזון. יצוין כי החוק קובע כי לעניין הגדרת קמעוני יראו כמה נקודות מכירה כחנות אחת אם קמעונאי אחד מחזיק בהן במתחם אחד. **ספק** מוגדר בחוק "מי שמספק לקמעונאי, או באמצעות קמעונאי, במישרין או באמצעות מפיץ, מצרכים, ובכלל זה מצרכי מותג פרטי, לרבות מפיץ של מצרכים כאמור, וכן כל אדם קשור לאלה". כלומר, במידה ומרכול הקיבוץ נכנס עונה להגדרת החנות שלעיל, החוק חל על המרכול ומי שמחזיק בחנות (היינו בדר"כ הקיבוץ) יוגדר כקמעוני. בהתאם להגדרות, מי שמוכר לחנות של הקיבוץ יוגדר כספק.

כאמור, החוק מסדיר את פעילות ספקים וקמעונים. כך למשל קובע החוק כי ספק לא יכתוב או ימליץ לקמעונאי ולא יתערב בדרך אחרת אצל קמעונאי בעניין המחיר לצרכן שגובה הקמעונאי בעבור מצרך שספק אחר מספק או בעניין התנאים שבהם הקמעונאי מוכר לצרכן מצרך שספק אחר מספק. כמו כן קובע החוק כי קמעונאי (היינו הקיבוץ כאשר מדובר במרכול שבבעלותו) לא יכתוב או ימליץ לספק ולא יתערב בדרך אחרת אצל ספק בעניין המחיר לצרכן שקמעונאי אחר גובה בעבור מצרך, או בעניין התנאים שבהם קמעונאי אחר מוכר מצרך לצרכן. כמו כן קיימים בחוק איסורים לגבי **קמעונים גדולים** וכן **ספקים גדולים**. ככלל, לפי החוק קמעוני גדול הוא כי שמחזיק בשלוש חנויות לפחות שמחזור המכירות הכולל של חנויותיו עולה על 250 מיליון שקלים חדשים. ספק גדול, הוא מי שמחזור המכירות שלו לקמעונאים, או באמצעות קמעונאים, בישראל, עלה על 300 מיליון שקלים חדשים, או ספק שהוא בעל מונופולין כמשמעותו בסעיף 26 לחוק ההגבלים העסקיים, לגבי מצרך מסוים שבשלו הוכרז מונופולין. החוק קובע כי הממונה על הגבלים עסקיים יפרסם באתר האינטרנט שלו רשימה של הספקים והקמעונים הגדולים.

בין השאר נקבע בחוק כי ספק גדול לא יכתוב או ימליץ לקמעונאי ולא יתערב בדרך אחרת אצל קמעונאי, בעניינים אלה: המחיר לצרכן שגובה הקמעונאי בעבור מצרך שהספק מספק; הקצאת שטח מכירה בשיעור כלשהו למצרך שהספק מספק; רכישת מצרך שהספק מספק בהיקף כלשהו מסך רכישות הקמעונאי של המצרך ושל מצרכים תחליפיים; רכישת או מכירה של מצרכים שספק אחר מספק לקמעונאי, לרבות כמויות ויעדי רכישת, שטח המכירה המוקצה להם בחנות וכל תנאי מסחרי אחר. עוד נקבע בחוק כי ספק גדול לא יתנה מכירת מצרך ממצרכיו לקמעונאי ברכישת מצרך אחר של אותו ספק גדול.

חשוב לציין כי החוק קובע עונש כבד (מאסר שלוש שנים) או קנס גבוה לספק או קמעוני אשר יפרו את הוראות החוק. כמו כן, אם העבירה נעברה על ידי תאגיד (למשל על ידי הקיבוץ) החוק קובע כי הקנס יהיה אף כפול. כן קובע החוק אחריות על נושאי משרה בתאגיד להפרת ההוראות. בהתאם לחוק רשאי הממונה על הגבלים עסקיים

לנקוט גם בהליכים מנהליים נגד ספק או קמעונאי שהפר הוראה מהוראותיו, ולהטיל עליו עיצום כספי בסכום של עד מיליון שקלים חדשים ואם היה המפר תאגיד אף בסכומים גבוהים יותר.

הוראות החוק לעניין שקיפות המחירים חלות על קמעוני גדול. בין השאר קובע החוק כי קמעונאי גדול יפרסם לציבור, באינטרנט, בנפרד לגבי כל אחת מחנויותיו, את המחיר הכולל העדכני במועד הפרסום של כל מצרך שהוא מוכר בחנויותיו, כך שעדכון המחיר בפרסום יבוצע לא יאוחר משעה ממועד העדכון בקופות החנות. הפרסום ייעשה בקובץ בשפה קריאת מחשב ובאופן שתאפשר, בין השאר, השוואה עדכנית שוטפת של מחירי מצרכים וסלי מצרכים בחנויותיו ובחנויותיהם של קמעונאים גדולים אחרים. גם בעניין שקיפות המחירים קובע החוק עונשים לקמעוני גדול שיפר את הוראותיו וכן עיצומים כספיים.